

جاریہ سامی حج

حمل و نقل درون شهری

ا ویژه حج تمتع |

الف - مقدمه:

گذشته مطرح کرده بود، اما با ایجاد رقابت میان شرکت حافل و دیگر شرکتهای توانمند و صاحب نام عربستان به خصوص شرکت تاسکو، در نهایت پس از چند دوره گفتگو به نرخ مورد نظر سازمان تن داد و مذاکرات، مطالعه و برنامه ریزی میدانی و تهیه طرح با حضور آقای غلامرضا رضایی معاون حمل و نقل درون شهری در عربستان و تشکیل گروه کاری مشترک با شرکت حافل در شهریور ماه ۱۳۸۲ آغاز گردید.

پیش نویس قرارداد و ملحقات آن (پیوست یک) آماده و شبکه حمل و نقل بر اساس ۱۸ خط و پنج ایستگاه اطراف

پس از صدور دستور مسینی بر استفاده از برنامه حمل و نقل درون شهری در جایجایی زائران حج تمتع سال ۱۳۸۲ از محل سکونت به حرم و اعلام مناقصه ای از سوی مسؤول محترم دفتر نمایندگی سازمان در عربستان و مذاکره با شرکتهای حمل و نقل عربستان و ارزیابی شرایط و توانایی های هر یک از آنان، در نهایت شرکت حافل را که دارای شرایط بهتری نسبت به دیگر شرکتهای عربستان بود، به عنوان شرکت ارجح و بهتر طرف قرارداد انتخاب می نماید، هر چند در بدو مذاکرات شرکت حافل حداقل بیست و پنج درصد افزایش مبلغ را نسبت به سال

حرم طراحی گردید.

جداول را در پی خواهد داشت. علائم و مشخصه‌های خطوط و دفترچه راهنمای زائر و نقشه‌ای که در اختیار قرار می‌گیرد، بگونه‌ای است که حجاج محترم بتوانند از خط محل سکونت خود به آسانی استفاده نمایند.

اهداف طرح

۱. تشرّف آسان و مکرر حجّاج به حرم و حداکثر استفاده معنوی از زمان حضور در مکه معظمه و مدینه منوره در جهت خودسازی و تقرّب به پیشگاه ربوبی باری تعالی با ارائه تسهیلات مناسب.

با توجه به تجارب سنوات گذشته و محدودیتهای موجود در خیابانها و تونل‌های منتهی به حرم، قوانین عبور و مرور و محدودیت فضای ایستگاههای اطراف حرم بناچار زائران ۸ خط از منطقه عزیزیه و چهار خط از غرب مکه با عبور از جاده کمربندی ثالث به ایستگاههای مظلّه طریق مشاة و ایستگاه کدی (موقف حجّاج بر) منتقل و آنگاه با استفاده از اتوبوسهای بدون شماره، با عبور از تونل به ایستگاه باب علی (ابوقیس) و ایستگاه سوق الصغیر باب ملک منتقل خواهند شد. مبانی و شاخصه‌های تعیین خطوط، مسیرها و ایستگاهها و ساختار سازمانی و وظایف و عوامل سطوح مختلف و شیوه‌های اجرایی طرح به‌طور مشروح در متن پیوست آمده است و آمار و جداول بر اساس تردد اتوبوس خطوط به ایستگاههای مذکور در طرح تنظیم شده است. اعمال هرگونه تغییرات و محدودیت در خیابان و تونلهای منتهی به حرم و ایستگاههای اطراف آن، توسط پلیس و راهنمایی و رانندگی عربستان سعودی، مستلزم اعمال تغییر در مسیرها و ایستگاههای اطراف و بالتبع تغییر آمار و

۲. تسریع در انتقال حجاج ایرانی به حرم، به خصوص در اوقات نمازهای جماعت.

۳. فراهم آوردن امکان تشریف دسته جمعی حجاج کاروان به حرم جهت انجام طواف اول.

۴. ایجاد ایمنی و امنیت لازم برای تردد حجاج در سطح شهر، بخصوص برای خواهران و افراد سالخورده و بیمار.

۵. جلوگیری از خستگی و اذیت حجاج و حفظ آمادگی لازم برای انجام مناسک و اعمال مشاعر.

۶. جلوگیری از پرداخت هزینه‌های گزاف و اتلاف وقت طولانی برای تردد به حرم.

۷. حضور بیشتر و تردد راحت‌تر به حرم در تمام ساعات شبانه روزی.

۸. امکان دستیابی به کلیه مناطق مسکونی حجاج ایرانی و سهولت در انجام کارها و ترردهای جانبی در شهر.

۹. توجه به شخصیت و تکریم حجاج در ارائه خدمات به آنها.

۱۰. جلوگیری از گم شدن حجاج (با اجرای طرح آمارگمشدگان، نسبت به سنوات قبل، بیش از ۹۰ درصد کاهش داشته است).

۱۱. جلوه عمومی و تبلیغاتی و تأثیر روانی حرکت بیش از پانصد دستگاه اتوبوس مزین به پرچم جمهوری اسلامی ایران.

ب - خط مشی و سیاستهای کلی:

دستورات و تدابیر ریاست محترم سازمان حج و دفتر نمایندگی سازمان در عربستان به عنوان اصول و سیاستهای کلی حاکم بر طرح حمل و نقل درون شهری به شرح ذیل می‌باشد.

۱. جهت رفاه حال حجاج، فاصله ایستگاه تا منازل حجاج کمتر از سیصد و پنجاه متر باشد.

۲. زمان انتظار برای حجاج در ایستگاههای مبدأ و ایستگاههای حرم باید کمتر از ده دقیقه پیش بینی شود و در ایام پیر از دحام ذی الحججه (۲ الی ۷ ذی حججه) زمان انتظار از ۱۵ دقیقه تجاوز ننماید.

۳. محل استقرار اتوبوس حجاج ایرانی در ایستگاههای اطراف حرم حتی الامکان از اتوبوس حجاج سایر کشورها مجزا باشد و مراقبین و رانندگان از سوار شدن حجاج سایر کشورها به اتوبوس حجاج ایرانی جلوگیری نمایند.

۴. ایجاد ایمنی کامل برای حجاج با استفاده از رانندگان مجرب و متعهد و التزام به تبدیل به موقع رانندگان پس از انقضای ساعت خدمت و رعایت اخلاق اسلامی و احترام در برخورد با حجاج در مدت عملیات حج الزامی است.

۵. تعیین خطوط، توزیع و گردش اتوبوسها در مناطق و ایستگاهها به نحوی باشد که حجاج هر یک از ایستگاهها (اعم از حجاج مستقر در مبادی خطوط و ایستگاههای بین راهی) بتوانند به صورت عادلانه و مناسب از خدمات و تسهیلات پیش بینی شده استفاده نمایند.

۶. بیست و چهار ساعته بدون خدمات رسانی در طول مدت قرارداد (مرحله اول از ۱۴۲۴/۱۱/۲۳ لغایت ۱۴۲۴/۱۲/۷ و مرحله دوم از ۱۴۲۴/۱۲/۱۴ لغایت ۱۴۲۴/۱۲/۲۵) و در مدینه منوره در طول مدت اقامت حجاج در شهر، تسهیلات حمل و نقل تداوم داشته باشد.

۷. به منظور ایجاد آمادگی لازم در جابجایی بی وقفه حجاج، به خصوص در اوقات نماز، به ازای هر چهار زائر موجود در مکه مکرمه و هر ۸ زائر ساکن در

خارج از منطقه مرکزی مدینه منوره، باید یک صندلی در شبکه حمل و نقل تأمین گردد.

۸. استفاده اکثر حجاج از سیستم حمل و نقل برای انجام طواف اول در رفت و برگشت به حرم.

مبانی و شاخصه‌های طراحی خطوط و مسیرها و ایستگاههای اطراف حرم

- انتخاب ساختمانهای نزدیک به هم و یا در یک مسیر جاده‌ای.

- انتخاب ایستگاه و یا ایستگاهها در یک خط با توجه به قوانین و امکان عبور و مرور در خیابانها.

- حتی الامکان فاصله بین ساختمانها تا ایستگاه مبدأ و ایستگاههای بین راهی از ۳۰۰ متر بیشتر نباشد.

- استفاده از مناسبترین مسیر برای تردد به حرم و امکان توقف اتوبوسها در ایستگاهها با توجه به قوانین راهنمایی و رانندگی در منطقه.

- عدم توقف طولانی مدت زائر در بین ایستگاههای تعیین شده و کوتاه شدن مسیر اتوبوسها.

- ممانعت از عبور مردم از خیابانهای اصلی برای جلوگیری از خطرات تصادف.

تعیین خطوط بنحوی که در مسیر برگشت از حرم در صورت نیاز بتوان از خطوط مشترک استفاده کرد.

- محاسبه و پیش‌بینی سرعت و زمان مناسب برای انتقال زائران به حرم و بالعکس، با عبور از مسیرهای خلوت‌تر و ایجاد ایستگاهها در یک مسیر.

- اجتناب از تعدد ایستگاه در خط و بهره‌برداری عادلانه و یکنواخت زائران از خدمات پیش‌بینی شده.

شاخصه‌های تعیین شبکه خطوط و مسیرها

- پیش‌بینی فضای لازم در توقف اتوبوسها جهت سوار و پیاده شدن حجاج.

- محاسبه و تعیین مسیرهای ورود و خروج و دوربرگردان برای اتوبوسهای خط.

- امکان کنترل به‌موقع خط توسط عوامل کنترل (اعمال محدودیت در ظرفیت میانگین پنج هزار نفر در هر خط. تعیین تعداد خطوط با توجه به محدودیتهای توقف خطوط متعدد در ایستگاههای اطراف حرم.

تعیین مسیرها و ایستگاههای

اطراف حرم با توجه به ظرفیت ایستگاهها و خیابانها و تونل‌های منتهی به حرم و محدودیتهای ترافیکی در برخی مسیرها و ممنوعیت تردد در برخی دیگر از خیابانها و تونل‌ها.

پیش‌بینی شرایط ازدحام حج و استفاده حجاج سایر کشورها از ایستگاهها و مسیرهای منتهی به حرم.

ایجاد تسهیلات و آرامش و اطمینان خاطر از وجود خودروهای فراوان، به‌منظور تشدید میل و رغبت حجاج، جهت تشرّف به حرم، اطلاع‌رسانی کافی بواسطه اطلاعیه و جلسات توجیهی، توزیع نقشه و دفترچه راهنمای زائر، علامت‌گذاری ایستگاهها و شماره گذاری خطوط، رنگ‌بندی کردن و نصب علائم مشخص در اتوبوسها؛ از جمله اقدامات توجیهی خواهد بود.

توجه به ویژه به تقسیم عادلانه در خدمات رسانی حمل و نقل و توزیع اتوبوس در خطوط، بر اساس تعداد زائر ساکن در محدوده هر خط و مسافت از مبدأ تا مقصد و بهره‌برداری یکنواخت و عادلانه ساکنین مبادی خطوط و ساکنان ایستگاههای بین‌راهی، از فضای خالی (صندلی) در اتوبوس در طول مدت

شبانه روز و تردد منظم اتوبوسها در شبکه.

تعیین رنگ در زمینه شماره‌های الصافی به اتوبوسها که عمدتاً تنظیم آن براساس رنگهای ابواب خروجی مسجدالحرام بوده و به منظور توجیه راحت تر حجاج می‌باشد.

تعیین مسیر تردد خط روی نقشه از مبدأ به حرم با توجه به شلوغی خیابانها و ایستگاهها و امکان توجیه و بهره‌برداری از خط‌های نزدیک محل سکونت.

پراکندگی منازل در برخی مناطق و عرض کم برخی خیابانها و ممنوعیت تردد و یا توقف اتوبوس در برخی خیابانها و کوچه‌ها، باعث شد سرویس‌های ویژه برای جابجایی زائران از منازل به ایستگاه مبدأ و به عکس، به صورت شبانه روز راه اندازی شود.

شبکه خطوط و مسیرهای تردد

با عنایت به اهداف، اصول و سیاستهای حاکم بر طرح و با توجه به تجارب گذشته و ملاحظات مهم در طراحی، برنامه ریزی، هدایت و کنترل شبکه حمل و نقل (پیوست ۲) ظرفیت تردد و توقف و مبانی شاخصه‌های

مذکور در بند الف ظرفیت تردد و توقف و پراکندگی جغرافیایی منازل، شهر مکه به ۷ منطقه عملیاتی و اداری تقسیم شده است که برنامه‌های حمل و نقل درون‌شهری از طریق مناطق مزبور در سطح شهر مکه، زائران محترم از نقاط مختلف توسط ۱۸ خط در طول شبانه روز از مبادی اصلی خطوط و ایستگاههای فرعی به سه ایستگاه اطراف حرم و در بازگشت از ایستگاهها به منازل منتقل می‌شوند.

زائران ساکن در محدوده خط‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰ (ده خط)، از مبادی خطوط بالا، با عبور از بزرگراه طریق طائف به ایستگاه مظله طریق مشاة (سایبان پیاده‌روی، در فاصله ۱۸۰۰ متری ضلع شرقی حرم) منتقل و از آنجا با استفاده از اتوبوسهای بدون شماره شبکه حمل و نقل، با عبور از طریق مشاة (تونل پیاده روی) به حرم منتقل خواهند شد و در بازگشت نیز به همین ترتیب عمل خواهد شد.

زائران ساکن در محدوده خط‌های ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸ (چهار خط) از مبادی خطوط با استفاده از جاده کمربندی سوم به ایستگاه کدی (۲۰۰۰ متری ضلع

جنوبی حرم) منتقل و از آنجا با استفاده از اتوبوسهای بدون شماره حمل و نقل با عبور از نفق باب ملک به حرم منتقل خواهند شد.

زائران خطوط ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ (چهار خط) از مبادی خطوط با عبور از خیابان مسجد الحرام به طور مستقیم به ایستگاه رواسی حرم (غزه) حد فاصل ۲۰۰ متری مسجد الحرام منتقل خواهند شد.

ایستگاههای اطراف حرم

با توجه به ازدحام جمعیت در ایام حج تمتع و محدودیتهای تردد و توقف اتوبوس در خیابانها و ایستگاههای اطراف حرم، جابجایی حجج، به خصوص در اوقات نماز و بعد از آن، همواره با مشکلاتی روبرو بوده است و بدلیل ممنوعیت و یا محدودیت تردد و توقف خودروهای عمومی و خصوصی، در خیابانها و ایستگاههای اطراف حرم، حجج به ناچار مسافتهای طولانی را پیاده طی نموده و یا ساعتها در انتظار خودرو می مانند، بناچار ملزم به برنامه ریزی و استفاده از سه ایستگاه باب علی، باب ملک عبدالعزیز (نفق باب

ملک) و رواسی (غزه) خواهیم بود. در دو سال گذشته از ایستگاه سوق الصغیر برای حجج مستقر در غرب مکه استفاده کردیم اما در ایام پر ازدحام حج تمتع در مکه؛ یعنی در ایام قبل از عزیمت حجج به مشاعر، حداقل در روزهای ۳ لغایت ۸ ذی حجه و بعد از اتمام مناسک در منا از ۱۳ لغایت ۱۶ ذی حجه و به خصوص در اوقات نماز، در ساعاتی از شبانه روز پلیس مانع تردد اتوبوس به ایستگاه سوق الصغیر بود.

لذا بهره برداری از ایستگاه فوق در شرایط عادی و تغییر ایستگاه در ایام پر ازدحام، همچنانکه سال گذشته تجربه گردید، مشکلاتی را در پی خواهد داشت؛ به خصوص توجه حجج نسبت به ایستگاه جدید در فرصت محدود به نحو مطلوب امکان پذیر نخواهد بود. در سال جاری دو راهکار پیش بینی شده است؛ راهکار اول استفاده از مسیر کدی باب ملک و راهکار دوم استفاده از مسیر ام القری سوق الصغیر می باشد و هماهنگی های به عمل آمده، میان شرکت طرف قرارداد (حافل) با پلیس مکه براساس اعطای مجوز استفاده از ایستگاه باب ملک

عبدالعزيز وكدي بوده و اطلاعات و آمار و جداول تردد خطوط به ایستگاهها بر مبنای راه کار اول تنظیم شده است، هرگونه تغییرات در مسیرها و ایستگاههای اطراف حرم مطابق با شرایط جدید و اعلام محدودیت و یا ممنوعیت در ایستگاهها، جداول و اطلاعات و آمار

تغییر خواهد یافت. فلذا در سال جاری در نظر است ساکنین غرب مکه؛ یعنی محله های خیابان قصر الضیافه، عبدالله عریف، نزهه، جده قدیم و کدی، از ایستگاه باب ملک عبدالعزیز و کدی تردد نمایند.

ایستگاه حرم	شماره خطوط	جمع خطوط	تعداد حجاج	درصد	رنگ زمینه خط
مظله - باب علی	۱-۲-۳-۴-۵ ۶-۷-۸-۹-۱۰	۱۰	۵۲۶۵۰	۶۱ درصد	آبی
کدی - باب ملک	۱۵-۱۶-۱۷-۱۸	۴	۱۸۲۵۰	۲۱ درصد	سبز
رواسی (غزه)	۱۴-۱۱-۱۲-۱۳	۴	۱۵۱۰۰	۱۸ درصد	قرمز قهوه ای
جمع	۱۸	۸۶۰۰۰	۱۰۰ درصد		

علائم و مشخصه های اتوبوسهای حجاج ایرانی

در ایستگاههای اطراف حرم تعداد زیادی اتوبوس مشغول سوار کردن حجاج کشورهای مختلف خواهند بود، هر چند سعی شده است محل تجمع اتوبوسهای مربوط به حجاج ایران از اتوبوسهای سایر کشورها جدا باشد اما محدودیت فضای ایستگاهها و ازدحام زیاد، حجاج امکان تفکیک کامل اتوبوسها را در برخی ایستگاهها بخصوص ایستگاه

ملک و ایستگاه باب علی نمی دهد. فلذا برای تشخیص راحت تر اتوبوس در ایستگاههای اطراف حرم توسط حجاج، سه علامت مشخصه روی شیشه جلو، عقب و سمت شاگرد نصب شده است و حجاج براساس اطلاعاتیه ها و توجیه مدیران محترم کاروانها نسبت به علائم آشنا خواهند شد. علائم به گونه ای طراحی شده است که حجاج کم سواد و حتی بی سواد هم بتوانند ایستگاه منتهی به منطقه سکونت خود را پیدا کنند.

رنگ‌بندی خطوط و علائم الصافی بر روی اتوبوسها:

تمام اتوبوسها حجاج ایرانی با نصب سه پرچم جمهوری اسلامی با شماره و رنگهای خاص در قطع ۷۰×۵۰ سانتی متر از سایر اتوبوسها مجزا خواهد شد.

۲. زائرانی که از ایستگاه مظله طریق مشاه و ایستگاه باب علی استفاده می‌کنند شامل خطهای ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰ که از منطقه عزیزیه می‌باشند و رنگ زمینه شماره‌های الصافی بر روی اتوبوسها در کنار پرچم، آبی خواهد بود. ۶۱ درصد از حجاج با استفاده از مسیر فوق، از منازل به حرم جابجا خواهند شد. حجاج این خطها برای دسترسی به اتوبوس از باب الفتح که زمینه رنگ تابلوی آن در حرم نیز آبی می‌باشد، تردد خواهند داشت.

۳. زائران ساکن در غرب مکه (خط های ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸) که ۲۱ درصد از حجاج را تشکیل می‌دهند، برای تردد به حرم از ایستگاه باب ملک و کدی استفاده می‌نمایند.

رنگ زمینه شماره‌های الصافی بر روی شیشه اتوبوسهای خطهای مذکور سبز می‌باشد. حجاج برای دسترسی به

اتوبوس از باب ملک عبدالعزیز مسجد الحرام که رنگ زمینه تابلوی آن نیز سبز می‌باشد، تردد خواهند داشت.

بنابراین، رنگ زمینه شماره ۸۲ درصد از اتوبوسها، با رنگ تابلوهای نصب شده داخل حرم همخوانی دارد و حجاج براحتی می‌توانند با به‌خاطر سپردن رنگ خط، با استفاده از رنگ تابلوهای نصب شده در ابواب خروجی حرم، خود را به ایستگاه مورد نظر برسانند.

۴. رنگ زمینه و شماره اتوبوس‌های مربوط به حجاج ساکن در خطهای ۱۱ و ۱۲ قرمز و رنگ زمینه شماره خط ۱۳ و ۱۴ و اتوبوسهای مربوط به منطقه تنعیم و شارع منصور قهوه‌ای خواهد بود. منطقه معابده، ریع ذخر، و شارع حج و منطقه تنعیم و شارع حجون از ایستگاه غزه (رواسی) استفاده خواهند کرد.